

Πέτρος Χαρτοκόλλης: Βιογραφικά στοιχεία

Στ. Μπεράτη

Η εκδήλωση αυτή είναι αφιερωμένη σε έναν άνθρωπο πολύ σημαντικό για τον χώρο της Ψυχιατρικής και της Ψυχανάλυσης, για την Ελληνική Ψυχαναλυτική Εταιρεία και για όλους εμάς, τον Πέτρο Χαρτοκόλλη, που έφυγε από την ζωή στις 24.9.2013.

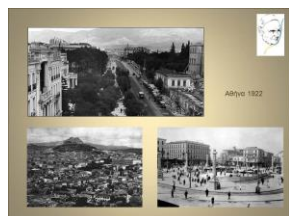
Γνώρισα τον Πέτρο Χαρτοκόλλη μια ημέρα στην Νέα Υόρκη, όταν αποφάσισε εκείνος και εμείς ότι επιστρέφουμε στην Ελλάδα για να εργαστούμε και να συμβάλουμε στη δημιουργία και την καλή λειτουργία ενός καινούργιου Πανεπιστημίου, του Πανεπιστημίου Πατρών. Εκείνο τον καιρό πολλοί Έλληνες που ήταν χρόνια στην Αμερική, καθιερωμένοι στο χώρο τους, ακαδημαϊκά και ερευνητικά αποφάσισαν να επιστρέψουν έχοντας την επιθυμία και τη φαντασίωση να οργανώσουν το καινούργιο Πανεπιστήμιο με υψηλά ακαδημαϊκά κριτήρια αλλά και μία φιλελεύθερη και δημοκρατική νοοτροπία. Για τους περισσότερους από εμάς που είχαμε τελειώσει το Πανεπιστήμιο Αθηνών, είχαμε στο μυαλό μας τους απόμακρους καθηγητές και τη δυσκολία να τους πλησιάσουμε και να εκφράσουμε οτιδήποτε, πόσο μάλλον ερωτήματα και διαφορετικές απόψεις.

Εκείνο τον καιρό ο άνδρας μου εξελέγη καθηγητής Παιδιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας και εγώ δεν ήξερα πού βρισκόμουν και τι με περίμενε. Στη Νέα Υόρκη εργαζόμουν στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Albert Einstein, είχα τελειώσει την ψυχαναλυτική εκπαίδευση στο The New York Psychoanalytic Institute και είχα και το γραφείο μου. Έκανα ενδιαφέροντα πράγματα που μου άρεσαν πολύ και είχα πρόσβαση για ότι ήθελα να συζητήσω σε πολύ σημαντικούς ανθρώπους στο χώρο της ψυχανάλυσης. Οι φίλοι και συνεργάτες στο Albert Einstein αναρωτιόντουσαν γιατί φεύγω και πού πάω και τι θα βρω εκεί που πάω. Ενώ είχα αρχίσει και εγώ να αναρωτιέμαι πώς θα προσαρμοσθώ, πληροφορήθηκα ότι είχε υποβάλει υποψηφιότητα για καθηγητής Ψυχιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας ο Πέτρος Χαρτοκόλλης. Ένοιωσα ότι όχι μόνο δεν βρισκόμουν πλέον στο «πουθενά» αλλά άνοιγε ένας δρόμος μπροστά μου ίσως περιπετειώδης, με τις δυσκολίες του, αλλά και πολύ ενδιαφέρων.

Έτσι συναντηθήκαμε με τον Πέτρο Χαρτοκόλλη στη Ν. Υόρκη προκειμένου να γνωριστούμε και να συζητήσουμε για προοπτικές και σχέδια. Από τότε ξεκίνησε μια δημιουργική συνεργασία ετών και όταν και οι δύο μετά από λίγο επιστρέψαμε στην Ελλάδα αυτή η συνεργασία κατευθύνθηκε κατά κύριο λόγο στη δημιουργία της Πανε-

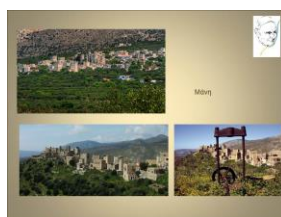
πιστημιακής Ψυχιατρικής Κλινικής στην Πάτρα και στη συνέχεια στη δημιουργία της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας.

Θέλω να πω ότι και για τους δύο αυτούς μείζονες στόχους υπήρξαν πολλές δυσκολίες και καθυστερήσεις, που απαιτούσαν υπομονή και επιμονή, δηλαδή και να υπομένεις διάφορες καταστάσεις αλλά και να επιμένεις σ' αυτό που ήθελες να κάνεις. Ο Πέτρος Χαρτοκόλλης διέθετε περίσσια και από τα δύο.

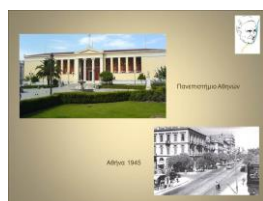

Ο Πέτρος Χαρτοκόλλης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1922 αλλά κατάγεται από τη Μάνη μια περιοχή της Ελλάδος, στη Νότια Πελοπόννησο, πολύ όμορφη με κατακάθαρες θάλασσες πολύ πετρώδη και άγονη.

Οι κάτοικοί της αγωνίζονται να επιβιώσουν σε δύσκολες συνθήκες και πολλοί αναγκάζονται να μεταναστεύσουν διατηρώντας όμως την αγάπη και το δέσιμο με την μητέρα-πατρίδα. Χαρακτηρίζονται από μία αγωνιστικότητα και λιτότητα όπως και η γη από την οποία προέρχονται. Ο Πέτρος Χαρτοκόλλης είχε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά: λιτός με λίγες και μεστές κουβέντες αλλά και αγωνιστής για τους στόχους του.

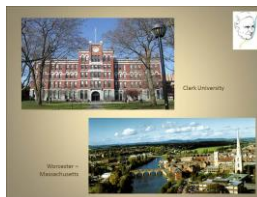

Οι κάτοικοί της αγωνίζονται να επιβιώσουν σε δύσκολες συνθήκες και πολλοί αναγκάζονται να μεταναστεύσουν διατηρώντας όμως την αγάπη και το δέσιμο με την μητέρα-πατρίδα. Χαρακτηρίζονται από μία αγωνιστικότητα και λιτότητα όπως και η γη από την οποία προέρχονται. Ο Πέτρος Χαρτοκόλλης είχε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά: λιτός με λίγες και μεστές κουβέντες αλλά και αγωνιστής για τους στόχους του.

Άρχισε τις Πανεπιστημιακές σπουδές από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών από το 1944-46 και μετά τον βρισκουμε να σπουδάζει από το 1947-49 στο Clark University στο Worcester της Μασαχουσέτης. Εκεί ολοκληρώνει τις

σπουδές του για το BA (Bachelor) και συνεχίζει από το 1949-51 και από το 1951-54 για MA και PhD αντίστοιχα στην Κλινική Ψυχολογία στο Michigan State University στο East Lansing.

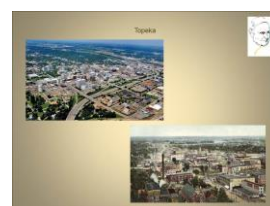
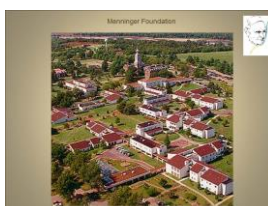
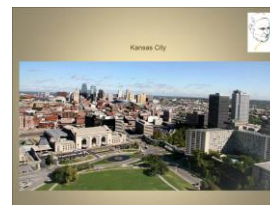
Ως ανήσυχο πνεύμα που ήταν δεν νοιώθει ότι αυτά ήταν αρκετά και επιστρέφει στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στο Πανεπιστήμιο της Λωζάνης, όπου ολοκληρώνει τις σπουδές του στην Ιατρική.

Εκεί ανακηρύχθηκε επίσης διδάκτωρ βάσει ερευνητικής εργασίας γύρω από τις ψυχοπαθολογικές αντιδράσεις των κατοίκων της Κεφαλονιάς κατά τους σεισμούς του 1953. Στη συνέχεια τον βρισκουμε πάλι στην Αμερική να αρχίζει την εκπαίδευσή του στην Ψυχιατρική.

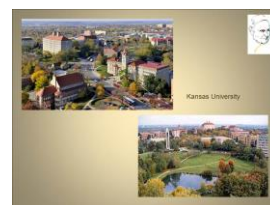
Αρχικά κάνει τον χρόνο της Παθολογίας στο Νοσοκομείο St Mary στο Waterbury Connecticut και στη συνέχεια από το 1957 ως το 1962 την ειδικότητα Ψυχιατρικής και την εξειδίκευση στη Νοσοκομειακή Ψυχιατρική στο Νοσοκομείο Kansas University

Medical Center στο Kansas City και Veterans Administration Hospital και The Menninger School of Psychiatry, The Menninger Foundation στην Topeka Kansas. Παράλληλα από το 1960-1968 ολοκληρώνει την εκπαίδευσή του στην ψυχανάλυση στο Topeka Institute for Psychoanalysis στην Topeka, Kansas. Από εκεί και πέρα φαίνεται να «στεριώ-

νει» στην Topeka, τουλάχιστον για κάποια χρόνια και ως μέλος πλέον του επιστημονικού προσωπικού ανεβαίνει όλες τις βαθμίδες της ακαδημαϊκής και νοσοκομειακής ιεραρχίας στο Menninger School of Psychiatry και στο Menninger Memorial Hospital. Χρημάτισε διευθυντής της Ψυχιατρικής

Κλινικής Menninger και καθηγητής της Ψυχιατρικής στο Πανεπιστήμιο του Kansas. Ακόμη δίδαξε ως επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας του San Francisco και στο Πανεπιστήμιο Cornell της Νέας Υόρκης. Παράλληλα εξελίσσεται και στον ψυχαναλυτικό χώρο, γίνεται Διδάσκων και Επιβλέπων Αναλυτής στο Topeka Institute for Psychoanalysis και Πρόεδρος στην Topeka Psychoanalytic Society τη διετία 1977-1979.

Όμως το ανήσυχο πνεύμα του Πέτρου Χαρτοκόλλη ήταν εκεί έτοιμο να τον βάλει σε καινούργιες περιπέτειες και σε καινούργιους στόχους δημιουργίας. Διακρίνεται η πιθανότητα να επιστρέψει στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην πόλη της Πάτρας.

Το 1981 έρχεται στην Ελλάδα ως καθηγητής Ψυχιατρικής στο Πανεπιστήμιο Πατρών και αρχίζει έναν καινούργιο αγώνα, από την αρχή, όχι πλέον για να καθιερωθεί ο ίδιος, αφού είναι ένας άνθρωπος με διεθνή επιστημονική αναγνώριση, αλλά για να

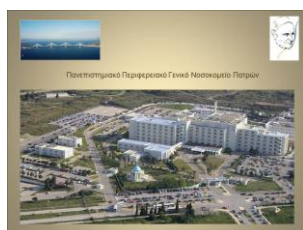

δημιουργήσει μια κλινική και να διδάξει ψυχιατρική με ένα τρόπο που θα συνδυάζει τη βιολογική και την ψυχαναλυτική προσέγγιση στην εκπαίδευση και την θεραπεία των ασθενών, θα μπορούσα να πω, κατά το πρότυπο της φρουδικής σκέψης.

Για τη δημιουργία της Κλινικής υπήρξαν πολλές δυσκολίες. Ξεκινήσαμε από το να έχουμε μόνο γραφεία στην οδό Ερμού στην Πάτρα και να κάνουμε μόνο μαθήματα στους φοιτητές. Στη συνέχεια λειτούργησε η Κλινική το 1987 στο Νοσοκομείο «Άγιος Ανδρέας», σε ένα προκατασκευασμένο κτίριο, το λεγόμενο «Ταχύρρυθμο». Εκεί μένουμε για κάποια χρόνια και στη συνέχεια μεταφερθήκαμε στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο στο Ρίον. Όλα αυτά τα χρόνια και πριν από την εγκατάσταση στο Ταχύρρυθμο και μετά υπήρχαν πολλά εμπόδια

στο να αναπτυχθεί η Ψυχιατρική Κλινική. Άλλα εμπόδια οφείλονται απλά στη διεκδίκηση χώρων από άλλες κλινικές και άλλα στην εντύπωση ότι η Ψυχιατρική Κλινική πρέπει να είναι απομονωμένη μακριά από τους άλλους κατά το ασυλικό πρότυπο. Χρειάστηκε μεγάλος αγώνας για να γίνει κατανοητό και αποδεκτό ότι η Ψυχιατρική Κλινική ανήκει στο Γενικό Νοσοκομείο. Προσπαθώντας εκείνο τον καιρό να δημιουργήσουμε διάφορες δομές πέρα από την μονάδα νοσηλείας είχαμε επισκεφθεί πολλά κτίρια στην περιοχή της Πάτρας όπως μία ιδιωτική κλινική ή το νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος που βρίσκεται σε μία πολύ όμορφη περιοχή λίγο έξω από την πόλη της Πάτρας. Ενώ αρχικά φαινόταν ότι υπήρχαν πιθανότητες τελικά βρισκόνταν ή αναπτύσσονταν εμπόδια και οι προσπάθειες δεν καρποφορούσαν. Ο Πέτρος Χαρτοκόλλης στενοχωριόταν με όλα αυτά, αλλά τα εμπόδια δεν ήταν ικανά

να τον σταματήσουν από το βασικό στόχο της ανάπτυξης της Ψυχιατρικής Κλινικής. Η Κλινική μεταφέρθηκε τελικά στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο στο Ρίον, το ΠΓΝΠ, το 1998. Ήταν η τελευταία Πανεπιστημιακή Κλινική που μεταφέρθηκε στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο αντιμετωπίζοντας αρκετά εμπόδια διότι οι εργαζόμενοι του Νοσοκομείου «Άγιος Ανδρέας» δεν ήθελαν να αφήσουν να φύγει η τελευταία Πανεπιστημιακή Κλινική. Θέλω να αναφέρω

εδώ ότι σ' αυτήν την κάπως «πραξικοπηματική» φυγή οι πλέον συνεργάσιμοι ήταν οι ασθενείς, με τους οποίους συνεννοηθήκαμε για την μεταφορά και ακολούθησαν τις οδηγίες μας με ένα υποδειγματικό τρόπο, διαψεύδοντας την εντύπωση που συχνά υπάρχει για κάποιον που είναι ψυχιατρικά άρρωστος.

Η Κλινική αναπτύχθηκε από τότε, σταδιακά στ ΠΓΝΠ, εξυπηρετώντας αρχικά μια περιοχή με πληθυσμό 1.000.000 κατοίκους. Ο κ. Φίλιππος Γουρζής, τωρινός διευθυντής και ο κ. Κωνσταντίνος Ασημακόπουλος είναι οι πανεπιστημιακοί δάσκα-

λοι που μαζί με τους γιατρούς του ΕΣΥ και τους ειδικευόμενους συνεχίζουν τη λειτουργία της Κλινικής που πρώτος ίδρυσε ο Πέτρος Χαρτοκόλλης.

Θα σταματήσω εδώ για λίγο και θα δώσω το λόγο στον κ. Κωνσταντίνο Ασημακόπουλο, ο οποίος από τη δική του σκοπιά θα μιλήσει για την Ψυχιατρική Κλινική στην Πάτρα υπό τον Πέτρο Χαρτοκόλλη

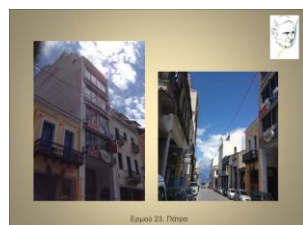
Κ. Ασημακόπουλος: Πέτρος Χαρτοκόλλης: «Η περίοδος της Πάτρας»

«Περνάγαμε όμορφα στο εστιατόριο της Σπυριδούλας στην οδό Λόντου και στα “Μπακαλιάρικια” για ένα ποτήρι κρασί και κουβέντα» έλεγε ο φίλος του καθηγητής κ. Μανώλης Μπεχράκης και προσέθεσε «... ο Πέτρος αγαπούσε πολύ

τις ανεμώνες και τα δέντρα στην Ελλάδα, και μου έλεγε τότε, ότι ήταν ένας από τους λόγους που τον ώθησαν στην επιστροφή του στην Ελλάδα».

Θα προσπαθήσω να δώσω μία εικόνα της δεκαετίας '80-90 κατά την οποία ο Πέτρος Χαρτοκόλλης ήταν στην Πάτρα,

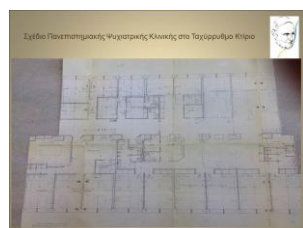
Καθηγητής Ψυχιατρικής και αργότερα Διευθυντής της νεοσύστατης Πανεπιστημιακής Ψυχιατρικής Κλινικής.

Εξελέγη το 1980 και από το 1981 αρχίζει την οργάνωση της έδρας της Ψυχιατρικής και το διδακτικό έργο στο κτίριο του Πανεπιστημίου της οδού Ερμού. Το 1986 αρχίζει η λειτουργία των εξωτερικών ιατρείων και της διασυνδεδεμένης και συμβουλευτικής ψυχιατρικής υπηρεσίας στο Γενικό

Νοσοκομείο του Αγίου Ανδρέα (στο καινούργιο Ταχύρρυθμο κτίριο) όπου αργότερα αρχές του 1987 (μετά από πάρα πολύ κόπο) ιδρύεται μία από τις πρώτες Ψυχιατρικές Κλινικές σε Γενικό Νοσοκομείο στην Ελλάδα.

Θα αρχίσω από το Κλινικό του έργο στην Πάτρα. Πρώτο βήμα, όπως ανέφερα, ήταν η δημιουργία μιας σύγχρονης (όσον αφορά στην οργάνωση και στην δομή) Ψυχιατρικής Κλινική σε Γενικό Νοσοκομείο με όλες τις συνοδές υπηρεσίες και με αρχικούς συνεργάτες την Αύρα Μπεράτη, την Ιωάννα Γαβριήλ και τον Σταύρο Χοϊδά. Μία κλινική πολύ διαφορετική από το κλασσικό ασυλικό μοντέλο με το οποίο ασκείτο η ψυχιατρική στην Ελλάδα μέχρι τότε.

Θυμάμαι τον Καθηγητή νωρίς το πρωί της Τετάρτης στην στάση αδελφών της Κλινικής για τον πρωινό καφέ και την

«άτυπη» εβδομαδιαία καθιερωμένη συνάντησή του με την Προϊσταμένη, τους νοσηλευτές και τους ασθενείς. Μου έλεγε η προϊσταμένη κ. Αγγελική Γιατρά πόσο είχε εντυπωσιασθεί από τον σεβασμό που έδειχνε στην θεραπευτική πολύ-παραγοντική ομάδα καθώς και την έκπληξή της όταν τον άκουσε να ρωτάει αν σας βρίζουν οι ασθενείς είναι σημάδι βελτίωσης. Με έναν απλό και ζεστό τρόπο προσπερνά το καθηγητικό κατεστημένο και να προσεγγίζει ουσιαστικά και ανθρώπινα προσωπικό και νοσηλευόμενους. Η παρουσία του στην συνέχεια στην μεγάλη επίσκεψη ξέφευγε από την κλασική στάση αυθεντίας, δίνοντας έμφαση στην ψυχοδυναμική, αλλά και κοινοτική συνιστώσα χωρίς να ξεχνά την βιολογική διάσταση (δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι διεθνώς η περίοδος εκείνη σφραγίστηκε από την ταχεία ανάπτυξη των νευροεπιστημών).

Ήταν μια δύσκολη περίοδος και για τα Ελληνικά πράγματα τότε. Περίοδος αποασυλοποίησης και εκσυγχρονισμού της Ψυχιατρικής στην Ελλάδα. Η στάση του και το κύρος του θα έλεγα ότι ήταν πολύ υποβοηθητικά και ελπιδοφόρα για όλους εμάς, νεαρούς μαθητές του τον καιρό εκείνο.

Μια άλλη δραστηριότητα πολύ σημαντική και πρωτότυπη για τα Ελληνικά πράγματα ήταν ατομικές και ομαδικές εποπτείες που μας παρείχε μαζί με την κ. Μπεράτη.

Η ψυχαναλυτική εποπτεία που αποτελεί τον διάμεσο χώρο συνάντησης της κλινικής με την εκπαίδευση. Κρατώ στην μνήμη μου μια σημαντική εμπειρία από τις εποπτείες του. Παρουσίαζα έναν δύσκολο οριακό ασθενή. Βρισκόμαστε στην αρχική περίοδο ψυχοθεραπευτικής εργασίας. Ο ασθενής με απείλησε λέγοντας μου «Θα σε δείρω ...» και του απάντησα αυθόρμητα «Γνωρίζω να προστατεύω τον εαυτό μου ...». Ο καθηγητής Χαρτοκόλλης μου επεσήμανε «Ακούγεται σαν πρόκληση αυτό που είπες, πρόσεξε, θα φας ξύλο.».

Στην επόμενη συνάντησή μου έκανε εντύπωση το γεγονός ότι είχε σκεφτεί και συζητήσει το υλικό αυτό με έναν άλλο ψυχαναλυτή ο οποίος είχε την άποψη ότι η παρέμβαση ήταν χρήσιμη για την ασφαλή συνέχιση της ψυχοθεραπείας. Με αυτόν τον τρόπο μας δίδασκε ήθος και εντιμότητα.

Εκτός από την διδασκαλία στο αμφιθέατρο και τα κλινικά φροντιστήρια είχε άλλες δύο διδακτικές προσφορές. Η πρώτη, το βιβλίο του και η δεύτερη η οργάνωση και λειτουργία της βιβλιοθήκης της κλινικής μας.

Όσον αφορά το βιβλίο του «Εισαγωγή στην Ψυχιατρική» που απετέλεσε εκδοτική επιτυχία στις εκδόσεις Θεμέλιο, υπήρξε σημαντικό εκπαιδευτικό εργαλείο για πολλά χρόνια στο Πανεπιστήμιό μας. Πρόσφατα συνέβη κάτι ενδιαφέρον που θα σας διηγηθώ. Δικηγόρος των Πατρών μου ζήτησε

βοήθεια και βιβλιογραφία για την προσωπικότητα κατηγορούμενου για σοβαρότατο

αδίκημα, ώστε να την χρησιμοποιήσει στην αγόρευσή του ως πολιτική αγωγή. Μεταξύ των συγγραμμάτων που του έδωσα ήταν και το βιβλίο του Καθηγητή Χαρτοκόλλη. Λίγες μέρες μετά με πληροφόρησε ότι χρησιμοποίησε αυτούσιο το κείμενο του Πέτρου Χαρτοκόλλη γιατί όπως μου είπε: «Ήταν απλό στην κατανόηση από τους ενόρκους και συγχρόνως επιστημονικά ακριβές.» Μετά από 30 χρόνια, και με τις κλινικές του βινιέτες παραμένει ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο κατανόησης αλλά και διδασκαλίας της ψυχιατρικής .

Όσον αφορά την βιβλιοθήκη με τους 2.200 τόμους (300 από τους οποίους απετέλεσαν προσφορά του ιδιώτη ψυχαναλυτή φίλου του, Henry Edelheit), την δημιούργησε με το μεράκι αλλά και την αγάπη που είχε για το διάβασμα. Η βιβλιοθήκη μας αυτή, προσφέρει ακόμα γνώση

όχι μόνο για ψυχιατρική και ψυχανάλυση αλλά και φιλοσοφία και γενικότερη παιδεία με αρκετά σπουδαία και σπάνια συγγράμματα.

Ο Καθηγητής πήρε σύνταξη από την Πάτρα το 1990, αφήνοντας την διεύθυνση στην Καθηγήτρια, Ψυχαναλύτρια επίσης, κ. Σταυρούλα Μπεράτη. Για πολλά χρόνια ερχόταν ως ομότιμος καθηγητής για να συνεχίσει το ερευνητικό και διδακτικό του έργο. Αργότερα όταν έπαψε να έρχεται στην Πάτρα, κάθε φορά που με έβλεπε με ρωτούσε για την Πάτρα.

Θεωρώ ότι η Κλινική μας η οποία λειτουργεί τώρα στο ΠΓΝΠ στο Ρίον, είναι σφραγισμένη από την έντονη παρουσία του στα πρώτα της βήματα.

Δεν γνωρίζω, ούτε τον ρώτησα ποτέ, εάν βρήκε τις όμορφες ανεμώνες, που τόσο αγαπούσε, στην Αχαΐα, όμως ξέρω ότι στην Πάτρα βρήκε ανθρώπους οι οποίοι τον θυμούνται ακόμα με αγάπη για την προσφορά και το έργο του.

Στ. Μπεράτη

Θα συνεχίσω με το άλλο μείζον επίτευγμα που συνδέεται με την επιστροφή του Πέτρου Χαρτοκόλλη στην Ελλάδα τη δημιουργία της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας. Είχαν γίνει διάφορες προσπάθειες προηγουμένως, οι οποίες όμως για ποικίλους λόγους δεν καρποφόρησαν.

Στην 22.2.1982 έγινε η κίνηση προς την IPA ώστε να δημιουργηθεί επίσημα το Ελληνικό Study Group. Η αίτηση έγινε δεκτή μετά από κάποιες διαδικασίες και τα ιδρυτικά μέλη ήταν ο Πέτρος Χαρτοκόλλης, η Άννα Ποταμιάνου, η Αθηνά Αλεξανδρή, ο Παναγιώτης Σακελλαρόπουλος και η Σταυρούλα Μπεράτη. Στην πρώτη επιτροπή της IPA ήταν ο Joseph Sandler, η Janice de Saussure και ο Σταύρος Μέντζος. Ακολούθησε μια μακρόχρονη πορεία με ενδιαφέρουσες αλλά και δύσκολες εμπειρίες μέσα από τις οποίες η Εταιρεία αναγνωρίστηκε αρχικά στο Status της Provisional

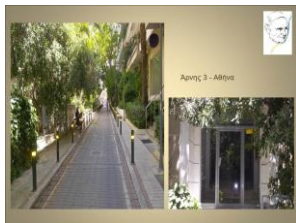
Society το 1977 στο Συνέδριο της IPA στη Βαρκελώνη και στη συνέχεια στο Συνέδριο της IPA στη Νίκαια το 2001 σε Component Society.

Σε όλα αυτά τα χρόνια, για πολλά από τα οποία πρόεδρος ήταν ο Πέτρος Χαρτοκόλλης υπήρξε

σκληρή δουλειά από όλους τους συμμετέχοντες. Η Εταιρεία εξελίχθηκε και αυτή την στιγμή υπάρχουν 47 μέλη, εκ των οποίων 13 διδάσκοντες αναλυτές και 56 εκπαιδευόμενοι.

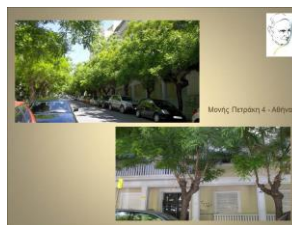

Δεδομένου ότι και ο Πέτρος Χαρτοκόλλης κι εγώ εργαζόμασταν στην Πάτρα, αρχικά η γραμματεία της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας λειτούργησε στην Πάτρα με την βοήθεια της κ. Ελένης Βουγά που ανήκε στο προσωπικό της Ψυχιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Πατρών. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Εταιρείας γραμματειακά έμεινε στην ευθύνη της κ. Βουγά μέχρι το 1999. Θέλω να τονίσω ότι η κ. Ελένη Βουγά για τον Πέτρο Χαρτοκόλλη και για μένα υπήρξε και είναι ακόμα μία πολύτιμη συνεργάτης, όχι μόνο για την δημιουργία της Ψυχιατρικής Κλινικής αλλά και για το στήσιμο της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας και για το Διεθνές Ψυχαναλυτικό Συμπόσιο των Δελφών για το οποίο έχει ακόμη την ευθύνη της επιστημονικής γραμματείας. Ήταν πάντα δίπλα μας να βοηθήσει, να οργανώσει, να προβλέψει διάφορες πιθανές δυσκολίες και να εξομαλύνει καταστάσεις.

Η Εταιρεία απέκτησε το πρώτο της σπίτι στην Αθήνα στην οδό Άρνης 3 και η γραμματεία, το διοικητικό κομμάτι μεταφέρθηκε στην Αθήνα, στην ευθύνη της κ. Μαρίας Μπούρα. Αργότερα, το 2000 ανέλαβε η κ. Άννα Αργυροπούλου, η οποία είναι υπεύθυνη και για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

από το 2003. Ακούραστη, έχει αναλάβει όλες τις δραστηριότητες της Εταιρείας, τις οποίες διεκπεραιώνει με ευγένεια και διακριτικότητα. Το 2003 είχαμε τη χαρά να αποκτήσει η Εταιρεία δικό της χώρο, ιδιόκτητο, κατόπιν δωρεάς της Φρόσως Καραπάνου, την οποία πάντα θα ευγνωμονούμε γι' αυτό, καθώς και την κ. Άννα Ποταμιάνου

που με επιτυχία ανέλαβε όλες αυτές τις διαδικασίες. Το ιδιόκτητο σπίτι της Εταιρείας είναι στην οδό Μονής Πετράκη 4. Η Εταιρεία ξεκίνησε ως study group το 1982 και έγινε Component Society το 2001.

Ο Πέτρος Χαρτοκόλλης παρά τις δυσκολίες αυτής της μακρόχρονης πορείας παρέμεινε σταθερός στο στόχο της δημιουργίας της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής

Εταιρείας, τον οποίο υπηρέτησε μέχρι τέλους με επιμονή και στωικότητα, αλλά και βαθιά επιστημονική γνώση, σεβασμό και αφοσίωση στην ψυχανάλυση.

Θα τελειώσω με αποσπάσματα από μία συνέντευξη του Πέτρου Χαρτοκόλλη τον Δεκέμβριο του 2009 για την οποία ευχαριστώ τον κ. Δημήτρη Μαλιδέλη που μου έδωσε την δυνατότητα να έχω σ' αυτήν πρόσβαση.

Η δημοσιογράφος τον ρωτάει πότε αποφάσισε να ακολουθήσει την ψυχανάλυση και απαντάει: *«Προσπαθώντας να θυμηθώ τι με έκανε να γίνω ψυχαναλυτής, μου έρχονται στο νου ένα σωρό από περιστασιακούς παράγοντες, όπως το γεγονός ότι μια μέρα αποφάσισα να κάνω αίτηση στο Ψυχαναλυτικό Ινστιτούτο της Τορεκα. Ήμουν ήδη εκπαιδευόμενος της Ψυχιατρικής στο Ίδρυμα Menninger, την πιο έγκυρη σχολή Ψυχιατρικής στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, όπου η θεωρητική προσέγγιση ήταν ψυχαναλυτική. Είναι λοιπόν σωστότερο αν πω ότι έγινα ψυχαναλυτής επειδή αποφάσισα να γίνω ψυχίατρος και η απόφασή μου είχε σχέση με το γεγονός ότι ο πατέρας μου ήθελε να γίνω γιατρός, όπως δεν μπόρεσε να γίνει εκείνος, γιατί αναγκάστηκε να μεταναστεύσει στην Αμερική όταν ήταν ακόμα παιδί. Θυμάμαι ότι στην εφηβεία μου, μαθητής του γυμνασίου στην Ελλάδα, είχα σκεφτεί να ξεφύγω από την πατρική εντολή και να γίνω αρχαιολόγος, ενώ στο βάθος του μυαλού μου υπήρχε η επιθυμία να γίνω συγγραφέας, όχι ποιητής, αλλά μυθιστοριογράφος, σαν τον Ντοστογιέφσκι και τον Βιζυηνό, και να γράφω για τα ψυχολογικά προβλήματα των ανθρώπων.»* Η απάντησή του μας δείχνει τους προβληματισμούς του Πέτρου Χαρτοκόλλη από νεαρή ηλικία για τις επιλογές του, τη διαφοροποίηση από τις πατρικές εντολές αλλά και την προσπάθεια ικανοποίησής τους μέσω μίας συνθετικής λειτουργίας καθώς και την αλληλοεπίδραση εσωτερικής και εξωτερικής πραγματικότητας.

Ακολουθεί η διευκρινιστική ερώτηση για το αν ξέφυγε από την πατρική εντολή και απαντά: *«Με το να γίνω ψυχαναλυτής, κρίνω ότι ξέφυγα από την πατρική εντολή που με ήθελε να γίνω γιατρός, γιατί ο ψυχαναλυτής είναι κάτι περισσότερο. Τελειώνοντας την Ιατρική, κατάλαβα πως μου ταιριαζε ο ρόλος του ψυχιάτρου και αργότερα του ψυχαναλυτή, που σαν τον Φρόυντ άκουγε και μιλούσε μόνο όταν χρειαζόταν, ταξιδεύοντας νοερά με τα ψυχικά προβλήματα των ασθενών του.»*

Σε μία τρίτη ερώτηση η δημοσιογράφος τον ρωτάει αν είναι φτιαγμένος για να ακούει ή το έμαθε στην πορεία και της απαντά: *«Μπορώ να πω χωρίς να περιαυτολογώ, ότι ήξερα ανέκαθεν να ακούω, αρχίζοντας από τα παιδικά μου χρόνια, όταν άκουγα τα*

παραμύθια της γιαγιάς και του παππού μου. Απεναντίας, δεν μπορώ να πω ότι μου αρέσει να μιλάω αν και ως δάσκαλος είμαι υποχρεωμένος να το κάνω μια ολόκληρη ζωή. Και με δυσκολία μπορώ να συμμετέχω σε συναντήσεις αν δεν έχω μπροστά μου ένα κείμενο. Σε φιλικές μάλιστα, συντροφικές συμβαίνει συχνά να μην πω ούτε λέξη – εκτός, φυσικά, αν με ρωτήσουν. Μερικές φορές, ομολογώ, ότι το μυαλό μου είναι αλλού, συνήθως σε κάτι που γράφω. Όμως, είναι αλήθεια ότι προτιμώ να ακούω και να μη μιλάω.»

Θα ήθελα να προσθέσω εδώ ότι σε συναντήσεις στο Πανεπιστήμιο ή στην Ψυχαναλυτική Εταιρεία μπορεί να μη μιλούσε πολύ, όπως ο ίδιος διατυπώνει εδώ, αλλά πάντα αυτό που έλεγε ορισμένες στιγμές ήταν συμπυκνωμένο και μεστό νοήματος.

Μια άλλη ερώτηση της δημοσιογράφου, αφορά το πώς νομίζει ότι θα διαμορφωθούν οι ψυχικοί κόσμοι των ανθρώπων μελλοντικά. Απαντά: «Υπάρχει, ενδεχομένως, μία έξαρση της επιθετικότητας στους νέους ανθρώπους, αλλά κατά πόσον οφείλεται στην ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι δύσκολο να αποφανθεί κανείς όταν συνυπολογίσει παράγοντες όπως η παγκοσμιοποίηση, η κατάρρευση της οικογένειας και η θρησκευτική μισαλλοδοξία. Ο Φρόντ πιστεύει ότι η επικράτηση της λογικής και η πρόοδος της επιστήμης θα ακύρωναν την ανθρώπινη καταστροφικότητα, που εκδηλώνεται με τον θρησκευτικό φανατισμό και τους πολέμους, αλλά προφανώς δεν είχε δίκιο και δεν βλέπω πώς η ψυχανάλυση θα μπορούσε να βοηθήσει πέρα από την κατανόηση του φαινομένου.» Στην απάντηση αυτή που είναι πάντα επίκαιρη ιδιαίτερα στην εποχή μας, βλέπουμε την πλευρά του Πέτρου Χαρτοκόλλη που ξέρει να εκτιμάει την πολυπλοκότητα του ψυχισμού, κυρίως όσον αφορά την καταστροφικότητα που εκδηλώνεται σε επίπεδο κοινωνίας, αλλά και τη σωστή εικόνα για τις δυνατότητες και τους περιορισμούς της ψυχανάλυσης. Βλέπουμε επίσης τη δυνατότητα για σωστή παρατήρηση και επιστημονική αντικειμενική σκέψη, χωρίς εξειδανικεύσεις της ψυχανάλυσης και υπερβολές.

Ο Πέτρος Χαρτοκόλλης ήταν ένας άνθρωπος που ταξίδευε πολύ σε πάρα πολλά επίπεδα. Ταξίδεψε με τα δικά του όνειρα αλλά και με τα όνειρα των ανθρώπων που παρακολούθησε ως ψυχαναλυτής. Βρέθηκε σε πολλούς χώρους τους οποίους κατέκτησε με επιτυχία και άφησε ένα έργο ψυχαναλυτικό και λογοτεχνικό επιτυγχάνοντας αυτό που ήθελε να κάνει στη ζωή του. Να γίνει και ψυχίατρος-ψυχαναλυτής αλλά και συγγραφέας που γράφει για τα ψυχολογικά προβλήματα των ανθρώπων.

Ταυτόχρονα και παράλληλα με αυτά δημιούργησε και μία θαυμάσια οικογένεια με την αγαπημένη του σύζυγο και τα 3 παιδιά τους.

Ο Πέτρος Χαρτοκόλλης ήταν ένας άριστος χειριστής του γραπτού λόγου. Μπορούσε να πάρει ένα απλό κείμενο και να το μεταλλάξει σε υψηλού επιπέδου δοκίμιο χωρίς να του αλλάξει το νόημα στο ελάχιστο. Η θεωρητική του σκέψη, όσον αφορά την ψυχανάλυση, είχε ευρύτητα και μπορούσε να συνθέτει διάφορες θεωρητικές απόψεις, οι οποίες δεν αντιμάχονταν η μία την άλλη, αλλά αλληλοσυμπληρώνονταν. Η πλούσια κλινική του εμπειρία του επέτρεπε να συνδυάζει το κλινικό με το θεωρητικό με έναν αριστοτεχνικό τρόπο, χωρίς χάσματα και ιδεολογικές θεωρητικοποιήσεις. Ακόμη οι ερμηνείες του κατευθύνονταν προς όλες τις πλευρές του ψυχισμού, όλες τις δομές ενώ είχε και τη ματιά του στραμμένη στην εξωτερική πραγματικότητα. Ήταν ένας άνθρωπος πολύπλευρος, ταλαντούχος του οποίου η πνευματική συνεισφορά, ιδίως στο χώρο της ψυχανάλυσης και η συμβολή του στη δημιουργία της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας αποτελούν πρότυπο και πολύτιμη κληρονομιά για όλους μας.